

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Roger Connysson

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Förslag om tidsbegränsat undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

Ärende

I juli 2019 trädde Europaparlamentets och rådets direktiv ((EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019) om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn i kraft. Direktivet har implementerats i Sverige genom lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data. Lagen syftar till att främja vidareutnyttjande, särskilt i form av öppna data, under förutsättning att krav på informationssäkerhet och skydd av personuppgifter kan upprätthållas och att det inte innebär risk för Sveriges säkerhet. I korthet innebär detta att vissa dataset ska tillgängliggöras avgiftsfritt från och med 9 juni 2024. Kommunen har dock möjlighet att besluta om ett tidsbegränsat undantag från kravet om avgiftsfrihet.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden får i dagsläget intäkter genom att sälja berörda dataset genom kartavtal med externa aktörer. Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att det är nödvändigt att kommunen beslutar om ett tillfälligt undantag från kravet att tillgängliggöra dataset avgiftsfritt. Syftet med ett tidsbegränsat undantag från avgiftsfrihet är att skapa en rimlig omställningsperiod för att ersätta den befintliga finansieringsmodellen, det vill säga att utreda och hantera effekterna av att göra dataset tillgängliga och avgiftsfria.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden noterar att nämndens intäkter kommer att minska med cirka 0,5-1 miljoner kronor från år 2025, som en följd av kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt.

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar att följande dataset undantas från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande:

- Topografiska namn
- Adresser
- Byggnader
- Höjder
- Marktäcke
- Hydrografi
- Ortofoto

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Roger Connysson

- Flygbildsinformation
- Administrativa gränser
- Fastighetsområden

Beslutet fattas med stöd av 4 kap. 6 § lagen om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data. Undantaget är tidsbegränsat och gäller till den 9 februari 2025.

Bakgrund

I juli 2019 trädde Europaparlamentets och rådets direktiv ((EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019) om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn i kraft. Syftet med direktivet är att göra offentlig information mer tillgänglig och att främja digital innovation och vidareutnyttjande av data från den offentliga sektorn. Förordningen innebär bland annat att olika aktörer i samhället ska kunna använda offentlig information för att skapa nya produkter och tjänster.

Direktivet har implementerats i Sverige genom lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data. Lagen syftar till att främja vidareutnyttjande, särskilt i form av öppna data, under förutsättning att krav på informationssäkerhet och skydd av personuppgifter kan upprätthållas och att det inte innebär risk för Sveriges säkerhet.

I december 2022 beslutade EU-kommisionen om en genomförandeförordning ((EU) 2023/138 av den 21 december 2022). Förordningen innehåller en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa. Förordningen innebär att vissa i förteckningen angivna värdefulla dataset ska tillgängliggöras avgiftsfritt.

Implementeringstiden av genomförandeförordningen räknas från den 9 februari 2023 och 16 månader framåt, det vill säga till den 9 juni 2024. Enligt 4 kap. 6 § lagen om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data kan en kommun besluta om undantag från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande. Undantaget kan vara under en tidsbegränsad period om högst två år från den dag då genomförandeförordningen trädde i kraft, det vill säga till den 9 februari 2025.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets utredning

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden får i dagsläget intäkter genom att sälja berörda dataset genom kartavtal med externa aktörer. Dessa avtal genererar en betydande intäkt till nämnden och att tillhandahålla datan avgiftsfritt kommer innebära ett stort ekonomiskt bortfall. I dagsläget finns inte heller någon teknisk lösning för att kunna tillgängliggöra datat på ett kostnadseffektivt sätt. Hur detta ska finansieras och om kommunerna kan få statlig ersättning är i dagsläget fortfarande oklart men det är en nationell fråga som Sveriges kommuner och regioner (SKR) samordnar och något som förvaltningen fortsatt kommer bevaka.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Roger Connysson

Miljö- och stadsbyggnadskontorets bedömning

Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att det är nödvändigt att kommunen beslutar om ett tillfälligt undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt. Syftet med ett tidsbegränsat undantag från avgiftsfrihet är att skapa en rimlig omställningsperiod för att ersätta den befintliga finansieringsmodellen, det vill säga att utreda och hantera effekterna av att göra dataset tillgängliga och avgiftsfria. Syftet är också att invänta mer information och riktlinjer från regeringen och av regeringen utsedda statliga myndigheter.

Ekonomiska konsekvenser

Förutsatt att kommunfullmäktige fattar beslut om undantag från kravet att tillgängliggöra dataset avgiftsfritt medför ärendet inte några särskilda ekonomiska konsekvenser i dagsläget. Beslut om tidsbegränsat undantag innebär att befintliga intäktsavtal troligen inte kommer sägas upp innan februari 2025.

Om kommunfullmäktige däremot inte fattar beslut om undantag kommer miljö- och stadsbyggnadsnämnden behöva tillhandahålla berörda dataset avgiftsfritt från den 9 juni 2024. Detta skulle få större ekonomiska konsekvenser eftersom försäljning av dataset i dagsläget är en betydande intäkt för miljö- och stadsbyggnadsnämndens kart- och mätverksamhet.

I ett längre perspektiv kommer miljö- och stadsbyggnadsnämndens intäkter att minska eftersom kartavtal och samverkansavtal kan förväntas sägas upp från februari 2025. Effekterna av detta behöver utredas och hanteras vidare. Hur öppna data ska finansieras är en nationell fråga som samordnas av SKR och något som miljö- och stadsbyggnadskontoret fortsatt kommer bevaka.

Elisabeth Thelin
Bygg- och miljödirektör

Roger Connysson
Kart- och mätchef

Underlag för beslutet

1. Tjänsteutlåtande. Förslag om tidsbegränsat undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

Expedieras
Kommunstyrelsen